

MEDICINSKA
FAKULTETEN

Institutionen för hälsovetenskaper
Arbets terapeutprogrammet

Användning av hundar i arbetsterapi - för främjande av aktivitet och delaktighet

- En litteraturöversikt

Författare: Sassa Holmberg och Petra Thor Jardefur

Handledare: Björn Slaug

Kandidatuppsats, litteraturstudie

Våren 2020

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Programnämnden för rehabilitering
Box 157, 221 00 LUND

Användning av hundar i arbetsterapi för främjande av aktivitet och delaktighet

- En litteraturöversikt

Författare: Sassa Holmberg och Petra Thor Jardefur
Handledare: Björn Slaug
Examensarbete på kandidatnivå, Metod litteraturstudie
Våren 2020

Abstrakt

Bakgrund: Hundar används inom många områden i hälso- och sjukvården, för att bland annat motivera, aktivera eller möjliggöra för klienten att utföra och delta i aktiviteter mer självständigt. Arbetsterapeutisk forskning har visat att utförande av aktiviteter som upplevs som meningsfulla för människan och där hon känner delaktighet i samhället har samband med både välbefinnande och bättre hälsa. Mot denna bakgrund finns ett behov av att undersöka och sammanställa kunskapsläget om hur vårdhundar kan användas även i ett arbetsterapeutiskt syfte.

Syfte: Att kartlägga litteratur om hur vårdhundar kan användas inom arbetsterapi för att främja aktivitet och delaktighet.

Metod: Studiens design var en litteraturöversikt av vetenskapliga studier från perioden 2010–2020. Artiklarna analyserades genom manifest innehållsanalys för att identifiera genomgående teman och kategorier.

Resultat: Fyra teman identifierades om hur vårdhundar bidrar till ökad aktivitet och delaktighet; 1) Känslomässiga och psykiska aspekter, 2) Sociala aspekter, 3) Fysiska aspekter, och 4) Aktivitetsaspekter.

Slutsats: Resultaten pekar på att hundar har stor potential vid arbetsterapeutisk intervention för flera målgrupper med olika syften som mål. Det finns dock behov av framförallt randomiserade kontrollerade studier med arbetsterapeutisk teori och arbetsterapeutiska bedömningsinstrument för att mäta effekterna och för att stärka evidensen av användning av hundar inom arbetsterapi.

Nyckelord:

(Aktivitet, delaktighet, arbetsterapi, vårdhund, terapihund, servicehund)

Use of dogs in occupational therapy - to promote activity and participation

Literature study

Author: Sassa Holmberg and Petra Thor Jardefur
Supervisor: Björn Slaug
Bachelor thesis, Method Literature study
Spring 2020

Abstract

Background Dogs are used in many areas of health care to motivate, activate or enable the client to perform and participate in activities more independently. Occupational therapy research has shown that performing activities that are perceived as meaningful to humans and where they feel community participation is linked to both well-being and better health. Against this background, there is a need to investigate and compile the state of knowledge about how care dogs can be used even for an occupational therapy purpose. **Purpose** To examine literature on how care dogs can be used in occupational therapy to promote activity and participation. **Method** Literature study of 13 articles with quantitative and qualitative method. The articles were reviewed through manifest content analysis, to interpret and identify patterns and find themes and categories. **Result** Four themes were identified regarding how care dogs contribute to increased activity and participation; 1) Emotional and psychological aspect, 2) Social aspects, 3) Physical aspects, 4) Activity aspects. **Conclusion** The results indicate that dogs have great potential in occupational therapy intervention for several target groups with different purposes as targets. However, there is a need, in particular, of randomized controlled studies with occupational therapy theory and occupational therapy assessment tools to measure the effects and to strengthen the evidence of use of dogs in occupational therapy.

Keywords

Activity, participation, occupational therapy, service dog, therapy dog, care dog.

Lund University
Faculty of Medicine
Program Committee for Rehabilitation
Box 157, S-221 00 LUND

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Introduktion	3
Bakgrund	3
Djurs effekter på hälsa	3
Hundens olika roller	4
Centrala begrepp i arbetsterapi	5
The person, environment, occupation model	6
Hundar i arbetsterapeutiska interventioner	7
Problemformulering	7
Syfte	7
Metod	8
Design	8
Urval	8
Datainsamling	8
Dataanalys	9
Forskningsetiska avvägningar	11
Resultat	11
Känslomässiga och psykiska aspekter	12
Sociala aspekter	13
Fysiska aspekter	14
Aktivitetsaspekter	14
Diskussion	15
Diskussion av resultat	15
Känslomässiga och psykiska aspekter	16
Sociala aspekter	17
Fysiska aspekter	17

Aktivitetsaspekter	18
Diskussion av vald metod	19
Slutsats och kliniska implikationer	21
Referenser	22
Artiklar i fetstil är de som ingår i uppsatsens Resultat.	22
Bilaga 1 Artikelsökning (1)	28
Bilaga 2 Artikelgranskning (2)	29

Introduktion

Det finns sedan tidigare etablerad kunskap om hur djur kan bidra med positiva och lugnande känslor till människan via exempelvis beröring, då ämnet oxytocin frigörs som leder till ett ökat välbefinnande (Håkansson, 2009). I situationer där välbehag och lugn upplevs produceras oxytocin vilket är ett hormon och en signalsubstans i hjärnan som sänker blodtrycket och minskar stresshormonet (Ulvnäs-Moberg, 2000). Kontakt med djur kan leda till att människor blir mer sociala och söker ökad kontakt med omgivningen (Håkansson, 2009). Vårdhundar kan enligt Isacsson (2013) hjälpa personer med fysisk funktionsnedsättning att bli mer självständiga i dagliga aktiviteter och minska deras beroende av att andra människor hjälper dem med genomförandet av aktiviteter. En aktuell studie där till exempel hundar användes som stöd till personer med posttraumatiskt stressyndrom visade att sådana åtgärder kan vara effektiva och bidra till att öka utförande och delaktighet i meningsfulla aktiviteter (McLaughlin, & Hamilton, 2019). Samma studie visade att hundarna bidrog till att minska forskningspersonernas sociala isolering genom att stärka känslan av trygghet i sociala situationer vilket även ökade deras engagemang i dagliga aktiviteter.

Som blivande arbetsterapeuter vill författarna undersöka den evidens och kunskap som finns om hur hundar kan användas inom arbetsterapeutisk verksamhet och hur hundar kan användas för att hjälpa klienter att bli mer delaktiga i sin vardag och underlätta aktivitet.

Bakgrund

Djurs effekter på hälsa

När djur använts inom vård- omsorgsverksamheter, till exempel barn och vuxenhabilitering, psykiatrisk verksamhet och särskilda boenden har det observerats att klienter blir lugnare och känner sig mindre stressade då djuret gör att serotonin och endorfiner utsöndras vilket gör att klienten känner sig gladare och lugnare. Detta till följd av att en minskning av adrenalin och cortisol halter vilket i sig leder till minskat blodtryck samt minskad hjärtfrekvens (Höök, 2010; Koukourikos, Georgopoulou, Kourkouta & Tsaloglidou, 2019). Dessa effekter som uppstår vid beröring av ett djur gör att både djuret och människan blir lugnare då man upplever ett ökat välmående och att utrymme skapas för läkning och återhämtning. Bland djur som använts inom vård- och omsorgsverksamheter intar hunden en särställning genom sin mångsidighet vilket redovisas nedan.

Hundens olika roller

Hunden har sedan lång tid tillbaka använts för olika uppgifter, både som sällskapsdjur men även inom vallning och jakt. I Sverige startade Vårdhundskolan år 2008 och har efter det utökat sin verksamhet och även inom flera områden där vårdhunden fått en roll inom hälso- och sjukvården (Höök, 2010). Det finns idag hundar inom flera olika områden såsom äldreomsorg, skola, polisen och inom habilitering. Beroende på inom vilket område hundarna arbetar benämns och definieras de olika.

Vårdhunden finns främst inom äldreomsorgen men även inom barn och vuxenhabilitering, inom vård för personer med förvärvad hjärnskada, inom psykiatrisk vård, på särskilda boenden, i socialt behandlingsarbete samt inom hospice för barn (Höök, 2010). Syftet med vårdhundar för personer som bor på särskilt boende beskrivs av Socialstyrelsen (2019) som ”att öka välbefinnandet och hälsan hos de som bor på särskilt boende”, och att vårdhunden skall underlätta i mötet med klienten för att stimulera och aktivera (Socialstyrelsen, 2019). En hund som arbetar inom samma områden som vårdhundens kan även kallas för *terapihund* (Svenska Terapihundskolan, 2018 a).

Vård och terapihund används i interventioner som på engelska kallas *animal assisted intervention* (AAI) eller *animal assisted therapy* (AAT) men även ibland som *dog assisted therapy*. Oavsett vilken benämning man använder så räknas interventionerna till *animal assisted activity* (AAA) med andra ord djurassisterad aktivitet. Djurassisterad aktivitet beskrivs ge möjlighet för mer motiverande, utbildande, fritidssysselsättning och eller ge mer terapeutiska fördelar för att öka livskvaliteten hos vårdtagaren (Cipriani et al., 2013; Koukourikos, Georgopoulou, Kourkouta & Tsaloglidou, 2019).

Besökshund arbetar främst med att ge stöd, aktivera, uppmuntra och bidra till motivation. Verksamhet med besökshundar har enligt svenska terapihundskolan (2018b) visat sig ge ett sänkt blodtryck och minskat både stress och smärta hos personerna de besöker. I den engelska litteraturen används och benämns besökshund ofta som en intervention *pet assisted living* (PAL) och innebär att vårdgivare har med sig en hund där målet kan vara att på olika sätt främja aktivitet och rörelse hos vårdtagarna. Det kan vara att vårdtagaren får öva på psykisk och känslomässig funktion genom att mata, borsta och klappa hunden. (Friedmann et al., 2015)

Skolhund används inom skolan av pedagog eller specialpedagog där hunden används som ett pedagogiskt verktyg (Svenska Terapihundskolan, 2018 c). Skolhund är ett övergripande begrepp där det finns flera varianter beroende på vilket område hunden arbetar inom. Ett exempel är

läshund där hundens uppgift är att utveckla läsförmågan hos elever. Skolhund används för att ge ökade möjligheter till förbättrade resultat och öka den kognitiva och sociala förmågan hos elever. (Svenska Terapiahundskolan, 2018 c).

Servicehund går under begreppet assistanshund som är ett övergripande begrepp. Servicehunden används för att hjälpa till med uppgifter som klienten har svårt att själv utföra på grund av rörelsehinder och kallas då ibland för *mobility service dog* (MSD) översatt mobilitetshund. Hunden kan hjälpa till med att ta upp saker från golvet eller att öppna en dörr. Vid epilepsi eller diabetes finns en alarmerande servicehund som varnar klienten vid symptom på för högt eller lågt blodtryck eller när ett anfall är på gång. Beroende på vad klienten har behov av för hjälp så sker utbildningen av hunden efter klientens behov. Andra hundar som går under begreppet assistanshund är ledarhund som är avsedd för personer med en synnedsättning. En signalhund underlättar för klienter med en hörselnedsättning (Svenska kennelklubben, 2014; Vincent, Poissant, Gagnon & Corriveau, 2016).

Som ovan beskrivet benämns hundar som används inom vård och service i litteraturen med olika begrepp. Författarna har därför i denna uppsats valt att använda sig av benämningen *vårdhund* och inkluderar i det begreppet är även *terapiahund*, *besökshund*, *skolhund* och *servicehund*.

Centrala begrepp i arbetsterapi

Håkansson (2009) beskriver att djur kan bidra till att aktiviteter upplevs som mer meningsfulla, hanterbara och begripliga då man känner sig behövd av en annan levande varelse. Djur kan skapa möjligheter för personen att utföra aktiviteter självständigt samt bidra till att möjliggöra för ökad delaktighet i samhället. Inom arbetsterapi är aktivitet och delaktighet två centrala begrepp. *Aktivitet* ses som nödvändigt för människans existens där människan genom de olika aktiviteterna som utförs finner en mening i livet och uttrycker sig själv genom de aktiviteter som utförs (Harvey & Pentland, 2010). Ordet aktivitet är komplext då det kan delas in i olika kategorier såsom aktiviteter i det dagliga livet (ADL) där aktiviteten kan vara att ta hand om sig själv, till exempel på- och avklädning. Lekaktiviteter är de aktiviteter som utförs för ens egna skull, något som utförs för att ett intresse finns och där välbefinnandet ökar vid utförandet. Mänskliga aktiviteter är de aktiviteter i det dagliga livet som definierar det mänskliga livet där även lek samt aktiviteter i det dagliga livet ingår (Kielhofner, 2012a). Produktiva aktiviteter är de som är betalda eller obetalda som innebär att tjänster eller produkter förmedlas till andra människor (Kielhofner, 2012a). Beroende på var i livet människan befinner sig ser aktiviteterna olika ut och

har olika betydelse för människan. På grund av sjukdom eller skada kan det innebära att aktiviteter som är viktiga och meningsfulla inte går att utföra längre. Arbetsterapeuter kan hjälpa till att möjliggöra så att personen fortfarande ska kunna utföra önskade aktiviteter genom att tillsammans med personen arbeta med att prioritera de mest meningsfulla aktiviteterna och finna lösningar på hur aktiviteten kan utföras på ett annat sätt eller att kompensera med hjälp av stöd som hjälpmedel. Synen på att varje människa ska ges möjlighet att utföra de aktiviteter som är viktiga för just den personen är en viktig utgångspunkt inom arbetsterapin, då betydelsen för den enskilda människan att kunna utföra meningsfulla aktiviteter bidrar till ökad hälsa (Erlandsson & Persson, 2014). Enligt Erlandsson & Persson (2014) är det viktigt att förstå innebörden av hur en person utför en viss aktivitet, då aktiviteter har olika mening för olika människor.

Delaktighet beskrivs av Kielhofner (2012b) vara när en person har engagemang i olika aktiviteter såsom på arbete, fritid och alla de aktiviteter som utförs i det dagliga livet. Att vara delaktig i en aktivitet kan vara nödvändigt som i arbetsaktiviteter på ett arbete för att kunna försörja sig. Delaktighet sker även i aktiviteter som en person utför där det finns en önskan om att utföra aktiviteten för att uppnå välbefinnande och känna meningsfullhet så som i fritidsaktiviteter. Delaktighet i aktivitet är en subjektiv och personlig upplevelse och påverkas av personens roller, vanor, förmågor, begränsningar och motiv. Miljön spelar även en stor roll för delaktighet, miljön kan vara begränsande och försvåra eller förhindra utförandet av aktivitet men miljön kan även möjliggöra och underlätta för delaktighet. (Kielhofner, 2012b). Författarna vill finna kunskap om hur hundar kan användas inom arbetsterapeutiskt arbete för att öka aktivitet och delaktighet hos klienter.

The person, environment, occupation model

Arbetsterapi innebär att arbetsterapeuter arbetar med fokus på människans aktivitet och dess komplexa och dynamiska kombination av *person, aktivitet* och *miljö* (Law et al., 1996). Författarna av detta examensarbete kommer att arbeta utifrån den arbetsterapeutiska modellen PEO som står för "The person, environment, occupation model" (Strong et al., 1999) på svenska person, aktivitet och miljö. Person komponenten handlar bland annat om personens intressen och värderingar, sensoriska och motoriska egenskaper, beslutsförmåga och problemlösning. Miljö komponenten handlar om de resurser som finns i den miljö personen befinner sig. Det kan vara i hemmet och ute i samhället. Miljön kan erbjuda både fysiska och sociala aspekter, här ingår även kulturella och institutionella miljöfaktorer som påverkar personens aktivitetsutförande. Aktivitets

komponenten handlar om vilka krav aktiviteten ställer, såsom tidsåtgång, organisatoriska aspekter, samt vilka uppgifter en person väljer att utföra samt engagera sig i genom olika roller och miljöer (Strong et al., 1999). Modellen lämpar sig väl till syftet med uppsatsen då vi vill undersöka hur hundar kan påverka och bidra till aktivitet och delaktighet hos *personen* i den *miljö* personen befinner sig och i vilken *aktivitet*. Modellen är användbar då den ser till de tre komponenternas dynamiska relation till varandra.

Hundar i arbetsterapeutiska interventioner

När hundar används i interventioner kallas det ibland för alternativ intervention. Interventionerna syftar till att förbättra människans fysiska, sociala, känslomässiga och kognitiva funktion i vardagslivet. För att interventionen ska kunna användas i ett arbetsterapeutiskt syfte bör interventionen fokusera på utförandet av aktiviteter som är meningsfulla för personen och som främjar personens livskvalitet. Vid val av intervention tas hänsyn till personens mentala funktioner samt förmågan att utföra aktiviteter i förhållande till personens fysiska, sociala och personliga kontext samt i vilken miljö aktiviteten genomförs samt de krav som aktiviteten kräver för att kunna utföras (Cipriani et al., 2013).

Problemformulering

För det arbetsterapeutiska forskningsfältet är kunskap om aktivitet och delaktighet och dess betydelse för människan centralt. Arbetsterapeutisk forskning har visat att utförande av aktiviteter som upplevs som meningsfulla för människan och där hon känner delaktighet i samhället har samband med både välbefinnande och bättre hälsa (Christiansen & Townsend, 2010). Mot bakgrund av att vårdhundar används inom flertal andra områden i vården (Höök, 2010; McLaughlin, & Hamilton, 2019) ser författarna ett behov av att undersöka och sammanställa kunskapsläget om hur vårdhundar kan användas även inom arbetsterapi för att främja aktivitet och delaktighet hos klienter. Så vitt författarna vet saknas en sådan sammanställning av litteratur om hur vårdhundar kan användas i ett arbetsterapeutiskt syfte.

Syfte

Syftet är att kartlägga litteratur om hur vårdhundar kan användas inom arbetsterapi för att främja aktivitet och delaktighet.

Metod

Design

Studien är designad som en litteraturöversikt där de vetenskapliga artiklarna granskades kritiskt, analyserades och sammanställdes för att få fram kunskapsläget inom aktuellt område. Enligt Friberg (2017) handlar en litteraturöversikt om att samla kunskap och att få en översikt över befintlig forskning inom ett område. Författarna valde denna metod då de vill skapa en översikt av befintlig kunskap om vårdhundens användning inom arbetsterapi för att främja aktivitet och delaktighet.

Urval

Författarna sökte efter vetenskapliga artiklarna där både kvalitativa och kvantitativa ingår för att få ett bredare urval. Författarna läste artiklar var för sig för att sedan tillsammans välja ut de artiklar som skulle vara med i studien.

Inklusionskriterierna var att artiklarna skulle vara publicerade under åren 2010–2020 då författarna ville fokusera på den senaste forskningen. Vidare skulle artiklarna vara skrivna på engelska och för att få fram enbart vetenskapliga artiklar sökte författarna på “Academic Journal” i två av databaserna, vilket är ett filter som kan användas i sökningen för att få fram vetenskapliga artiklar som är ”peer-reviewed”. Peer-reviewed innebär att den vetenskapliga kvaliteten har blivit granskad innan den godkänts för publicering i vetenskapliga tidskrifter (Kristensson 2014).

Exklusionskriterium var översiktsartiklar som inte var relevanta för att svara på litteraturstudiens syfte.

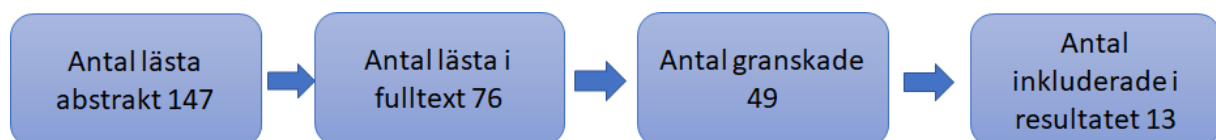
Datinsamling

Datinsamlingen gjordes under mars månad år 2020 i tre olika databaser. För att besvara studiens syfte skedde datinsamlingen genom noga utvalda sökord (se Bilaga 1). Författarna valde att

börja med att göra fritextsökningar för att se om det fanns tillräckligt med vetenskapliga artiklar inom området (Kristensson, 2014).

Vetenskapliga artiklar söktes i databaserna Pubmed vilket är en databas för medicin, Cinahl som är en databas för arbetsterapi, omvårdnad och vårdvetenskap. Psycinfo är en databas för psykologi, omvårdnad och psykiatri. För att inte missa artiklar använde sig författarna av asterisk i sökningen för att få fram alla böjningar av ett sökord. Vidare i sökningen användes de booleska söktermerna AND och OR för att optimera sökningen. Citationstecken användes vid samtliga benämningar av djur där hund kunde ingå för att minska antalet sökningar.

Författarna läste sedan 147 abstrakt var för sig för att gallra bort dubletter och studier som inte var relevanta för studien vilket i slutändan resulterade i 13 vetenskapliga artiklar som inkluderades i resultatet. En översikt av insamlingen av datan kan ses här nedanför.

Figur 1. Insamling av data

Sökningen i de 3 olika databaserna redovisas i tabeller där de sökord som användes kan ses för varje databas som användes (se Bilaga 1) då det är viktigt att kunna utläsa hur sökningen gått till (Kristensson, 2014). Artiklarna lästes sedan av båda författarna.

Dataanalys

De artiklar som valdes ut för studien kvalitetsgranskas där kvalitén på de kvantitativa artiklarna i form av validitet och reliabilitet bedömdes som tillräcklig och där trovärdigheten i de kvalitativa artiklarna bedömdes som tillräcklig (Kristensson, 2014). Författarna har använt sig av Oxford nivåskalan vid gradering av evidensen (Centre for Evidence Based Medicine, 2016) se bilaga 2. En induktiv ansats användes vid analysen av artiklarna. Artiklarna analyserades utifrån en manifest innehållsanalys som fokuserar på att granska och tolka texter genom att identifiera mönster i textinnehållet och beskriva de variationer som upptäcks och vad texten faktiskt handlar om (Lundman, Hällgren-Graneheim, 2012; Dahlborg-Lyckhage, 2017).

Artiklarna lästes och analyserade först var för sig av författarna som sedan gemensamt diskuterade innehållet för att se att författarna tolkat artiklarna lika och därmed öka tillförlitligheten i analysen. Författarna tittade efter likheter och skillnader i artiklarna där författarna kunde se meningsbärande enheter som var lika för artiklarna. Detta diskuterades sedan tillsammans där författarna utifrån den manifesta innehållsanalysen kom fram till 4 teman och 11 kategorier. Skillnaderna författarna tittade efter var främst avseende resultaten och storleken på studierna, då författarna använde sig av både kvalitativa och kvantitativa artiklar för att få en bredare sökning. Exempel på tillvägagångssättet av innehållsanalysen visas i nedan i Tabell 1.

Tabell 1. Exempel för att åskådliggöra tillvägagångssättet vid innehållsanalysen.

Meningsbärande enhet	Kondenserad enhet	Kodord	Kategori	Tema
During intervention, students read aloud to a therapy dog. All three students experienced increases in on-task behaviours during intervention and maintained improvements over time. Students indicated they enjoyed the dog reading program and increased on task behaviour was observed.	All three students experienced increases in on-task behaviours during intervention and maintained improvements over time Students indicated they enjoyed the dog reading program	Högläsning Ökad motivation Förbättring över tid	Läsning Motivation	Aktivitetsaspekter Känslomässiga och psykiska aspekter

Forskningsetiska avvägningar

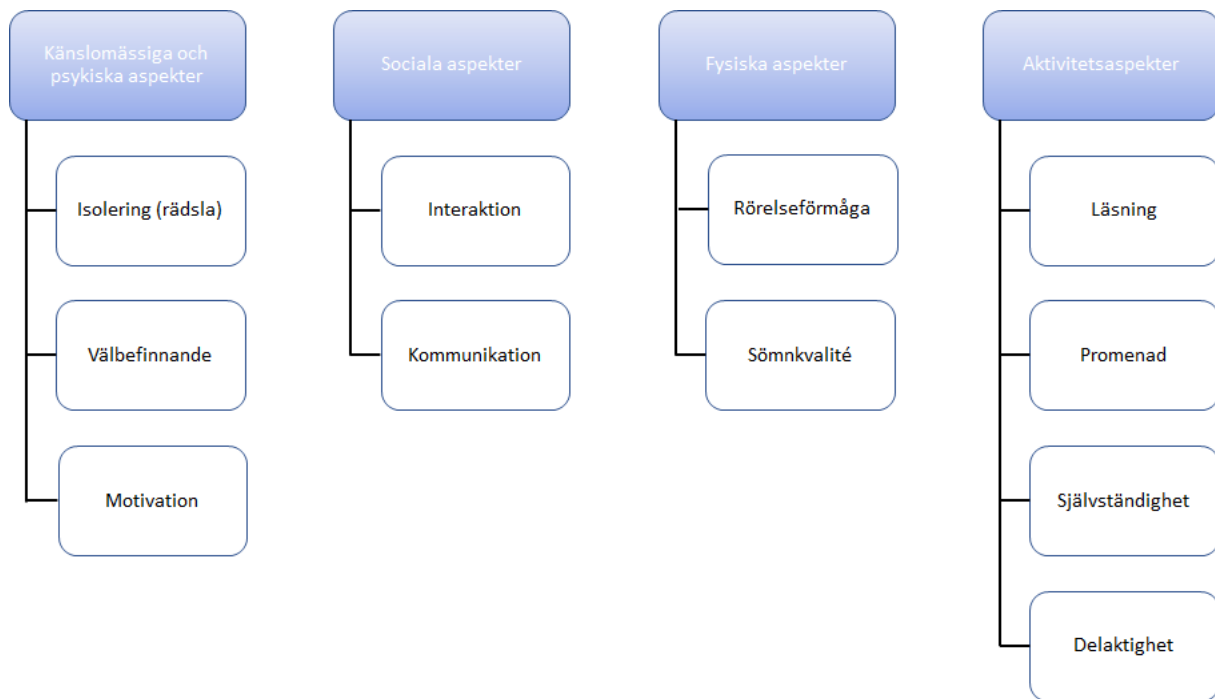
Då detta är en litteraturöversikt av redan genomförda studier behövs inget tillstånd från en etisk kommitté. Dock ska fortfarande hänsyn tas till om de ingående studierna är etiskt försvarbara och om de har genomförts med godkännande av en etisk kommitté. Det vill säga, studierna har genomförts med beaktande av de fyra grundläggande etiska principerna, där autonomiprincipen innebär att personen har rätt att avbryta sitt deltagande när så önskas. Nyttoprincipen innebär att sökningen ska vara motiverad och väl avvägd för att eliminera skada eller obehag. Inte skada principen innebär att studien skall ske så utifrån metoder där som är så säkra som möjligt. Rättvis principen innebär att studien sker på lika villkor där samtliga deltagare behandlas rättvist (Kristensson, 2014).

Författarna har i denna litteraturöversikt redovisat det resultat som framgår av artiklarna på ett sakligt sätt, oavsett om författarna stödjer resultatet eller inte.

Resultat

Bland de tretton artiklar som valdes ut och kvalitetsgranskas för denna studie var 5 kvalitativa och 8 kvantitativa. Artiklarna kommer huvudsakligen från USA (5 artiklar), men även från Sverige (1), Kanada (1), Singapore (1), Storbritannien (2), Norge (1), Spanien (1) och Frankrike (1). Den äldsta artikeln är från år 2013 och den senaste från år 2020. Antalet deltagare varierade i studierna, från 3 till 84 deltagare. Studierna bedrevs inom en rad olika områden, vilka är skolan, sjukvården, hemtjänst, demensboende, studenter, personer med diabetes, PTSD, ryggmärgsskada samt bland personer med balans- och gångproblem. En sammanställning av artiklarna redovisas i form av en tabell där en kort presentation av artikelns innehåll finns med samt bedömning av evidensnivån (se Bilaga 2). Fortsättningsvis kommer hänvisning till artiklarna ske genom numreringen från Bilaga 2.

Genom analysen har fyra övergripande teman och 11 kategorier identifierats (se Figur 2).

Figur 2. Översikt av teman och identifierade kategorier.

Känslomässiga och psykiska aspekter

Hunden gjorde att patienter upplevde en mindre isolering, ökad motivation och ett ökat välbefinnande vilket redovisas i artiklarna 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11 och 13. Patienter med PTSD upplevde att hunden utgjorde en trygghet då den hade uppsikt “bakåt” när patienten var ute i samhället vilket gjorde att oro och ångest minskade (5).

“He lets me know if someone is walking up behind me or beside me, either nudging or head indication, whatever” (5).

Även att bryta uppmärksamheten vid dåliga tankar hos de som har PTSD var något som hunden gjorde (13).

“If I feel like I’m going to have a flashback, or if I’m feeling a panic attack or any of that stuff, she will alert me before it gets real bad”. (13).

En annan studie (4) visade på ett ökat välbefinnande hos patienter med demens då hunden var till glädje hos patienterna vilket ledde till minskad oro och depression och en ökad livskvalité. I en studie med studenter (6) så upplevde de en minskad oro och ångest vid interventioner med AAA då dessa interventioner bidrog till minskad stress. I artikel (9) visade det sig att hunden var ett mentalt stöd för patienten vid promenad då sällskapet vid promenad flyttat och patienten slutade att gå ut och gå. Intervention med vårdhund har visat sig förbättra depressiva symptom hos äldre

med demenssjukdom jämfört med en kontrollgrupp som inte fick träffa vårdhund (8). I artikel (11) beskriver författarna att resultatet i deras studie visar på att hundar i arbetsterapeutisk intervention gav mycket lite effekt på negativa känslor hos personer med ryggmärgsskada, interventionen hade som störst effekt de första rehabiliterings tillfällena när relationen mellan klient och arbetsterapeut inleddes.

Sociala aspekter

Interventioner med hund har visat sig leda till en ökad social delaktighet för deltagarna i studierna, vilket redovisas i artiklarna 3, 5, 9, 10 och 13. Hundarna bidrog med att ge deltagarna stöd både psykiskt och fysiskt vid sociala aktiviteter, hundarna bidrog även med trygghet och att stärka personens självförtroende. I några fall var hunden ett substitut för mänskligt sällskap att ha med sig på promenader då deras tidigare sällskap flyttat från orten vilket bidrog till att aktiviteten utfördes (9).

I en intervjustudie (3) berättade deltagarna om hur deras servicehund bidragit till att de nu kunde delta mer i sociala aktiviteter och sammanhang än förut.

“Participants discussed that with their service dog by their side they felt that they could participate in more social situations as well. P3 described how her partnership with her dog gave her the confidence to go into the community without relying on other people’s assistance”

Artikel (5) beskrivs det att hundarna hjälper veteraner med PTSD att överkomma sina sociala rädslor och hjälper personerna att bryta sin isolering genom att vistas ute bland andra människor och integrera med personer de träffar

“I didn’t socialize with anybody but then when I got him, I guess because everybody wants to say hi to a dog or a service dog so that kinda breaks the ice and it forces me into the social aspects of things.”

I artikel (13) styrks det att hundar har en mycket god effekt hos personer med PTSD då hundarna hjälper personerna att känna sig trygga ute bland andra människor i samhället. I några fall bidrar hundarna med att hjälpa personerna att återta förlorad kontakt med familj och vänner.

Interventioner med hundar har även god effekt hos patienter med demenssjukdom och redovisas i artikel (10) där hundarna hjälpte personerna att socialisera med varandra och utveckla sociala beteenden.

Fysiska aspekter

Genom att använda hund i interventioner utifrån fysiska aspekter såsom rörelseförmåga, sömnkvalité och motivation har visat sig ge fördelar för patienter, vilket redovisas i artiklarna 2, 3, 5, 9, 12 och 13.

Deltagarna i en studie som handlar om diabetes och långvarig fysisk aktivitet beskriver att dom tycker det är svårt att bibehålla rutiner vid fysisk aktivitet, men att promenera med en hund gav dom ett långvarigt och regelbunden motivation för att fortsätta gå promenader (9).

Artikel (5) visar på att personer med PTSD kände en ökad trygghet vilket gjorde att den fysiska aktiviteten ökade.

“I do get a lot more exercise than I normally would because I have to walk my dog for roughly one hour every morning.” (5).

Hos personer som använder sig av rullstol visar studie (12) att deras smärta i axlar och handleder minskade vid användandet av MSD hund samt att det blev lättare att ta sig fram med rullstolen på svåra ytor. Artikel (13) handlar om PTSD som visar på en förbättrad sömnkvalité då hunden är observant och väcker personen vid mardrömmar.

“When I wake up, I’m pouring sweat, I’m crying. I still smell jet fuel. I still smell black powder... once the dream starts I know I’m moving in my sleep. And I know I’m yelling out. And that’s what he reacts to. He’s like, wait a minute, something’s wrong. And he’s putting his cold nose right on my neck and it wakes me up....I went from less than two and a half hours [of sleep] to close to five. . . . I can relax!” (13).

Artikel (2, 3) visar på hur en hund möjliggör ökad rörelseförmåga i form av att personen klappar hunden eller är en trygghet vid gång och balanssvårigheter vilket möjliggör utökade fysiska aktiviteter.

Aktivitetsaspekter

Studier visar på att interventioner med hund kan öka personers engagemang och delaktighet i vardagens aktiviteter vilket redovisas i artikel 1, 2, 3, 5, 7, 9, 12 och 13. Aktiviteterna kan innebära fritidsaktiviteter, arbetsaktiviteter, hushållsaktiviteter och aktiviteter som rör den personliga omvårdnaden samt sociala aktiviteter.

Artikel (1) visar på hur barn med känslö- och beteendemässiga svårigheter som bland annat medför sociala svårigheter kan bli hjälpta av att klara av skoluppgifter lättare genom att läsa högt för en hund. Resultatet i studien visade på att barnen blev mer engagerade i aktiviteten (läsningen), och barnen uttryckte att de uppskattade att läsa högt för en hund.

“it was not until the dogs were present during intervention that they became engaged in the reading and more willing to read aloud”.

För personer med kognitiv nedsättning hade PAL interventionen stor effekt på personens engagemang i aktiviteter med hunden, det kunde vara att titta på hunden, borsta den och några av deltagarna rastade hunden (2).

I artikel (7) visar resultatet på att de äldre personer med demens som deltog i aktivitet med hund integrerade i större utsträckning med de andra deltagarna och under längre tid, vilket tyder på att engagemang och delaktighet i aktiviteter ökar. I interventioner med hund ökade deltagandet, välbefinnandet och den sociala delaktigheten hos personer med demens (10).

För personer som sitter i rullstol och har problem med smärta och fatigue visade det sig att med hjälp av en MSD hund förbättrades personernas användande av rullstol samt ökade deras delaktighet i vardagens aktiviteter och ute i samhället (12).

Personer med PTSD upplever att fördelarna med en servicehund är att deras delaktighet i samhället har ökat och att de nu kunde utföra aktiviteter utanför hemmet (13).

Diskussion

Diskussion av resultat

Huvudresultatet från litteraturöversikten var de fyra teman och elva kategorier som identifierades utifrån hur en vårdhund kan främja aktivitet och delaktighet hos klienter. De teman som identifierades var känslomässiga och psykiska aspekter, sociala aspekter, fysiska aspekter samt aktivitetsaspekter.

Känslomässiga och psykiska aspekter

Hunden bidrog till att minska rädsla och isolering och gjorde att personen vågade sig ut i samhället eftersom hunden utgjorde en trygghet, detta bidrog till en ökad delaktighet i samhället. Ett ökat välbefinnande kunde ses hos flertalet av deltagarna i studierna då hunden var till glädje, stöd, trygghet, minskad stress och oro för deltagarna.

PEO-modellen som ser till interaktionen mellan person, miljö och aktivitet (Strong et al., 1999) kommer här utifrån kategorierna delas in i de olika delarna. I artiklarna 3, 4, 5, 6, 9 och 13 kunde ett samband i *person komponenten* vara att personen kände rädsla, isolering och otrygghet.

Utifrån *miljö komponenten* kunde ett samband ses mellan en otrygg miljö och mycket människor. *Aktivitets komponenten* kunde visa på att deltagarna kände sig isolerade och inte deltog i aktiviteter med andra människor eller i aktiviteter utanför hemmet. Detta leder till att aktivitetsutförandet inte upplevs som lika meningsfullt eller hindras helt.

Figur 3. Exempel på PEO modellen.

Komponenterna i PEO- modellen *person*, *aktivitet* och *miljö* kan ses som tre dynamiska cirklar som överlappar varandra och i cirklarnas skärningspunkt representeras *occupational performance* (aktivitetsutförande) det dynamiska resultatet av en person som är engagerad i en aktivitet i en viss miljö under en viss tid.

Kvaliteten av en persons uppfattning av hur nöjd och hur väl aktiviteten genomförs beror på hur väl avpassat sammanhanget är mellan person, aktivitet och miljö.

Ibland drabbas personer av händelser som kan försvåra eller hindra ett aktivitetsutförande som känns meningsfullt för personen. Man kan då behöva modifiera och förändra komponenterna

personen, aktivitet eller *miljö* för att personen återigen ska kunna genomföra önskad aktivitet på ett funktionellt och meningsfullt vis (Strong et al., 1999).

Ett exempel på hur PEO modellen kan appliceras utifrån valda artiklar visar vi genom ett exempel från artikel (5). Med hjälp av PEO-modellen (se figur 3) kan vi få en tydlig överblick av personens aktivitetsutförande innan och efter personen hade fått vårdhund.

Personen hade tidigare svårt med aktiviteter utanför hemmet på grund av att hen kände sig otrygg, det medförde att många meningsfulla aktiviteter uteblev. När personen sedan fick en vårdhund ökade personens känsla av trygghet och ångesten minskade vilket medförde att aktiviteten kunde genomföras och aktivitetsutförandet kändes meningsfullt. Personen kan på så vis återigen delta i meningsfulla aktiviteter i samhället. Hunden blir därav en del av person kontexten och stärker personens förmågor så hen kan utföra aktiviteter utifrån aktivitetens krav i den miljö som aktiviteten genomförs i.

Sociala aspekter

Personerna hade innan de fick stöd av vårdhund låg social delaktighet, avsaknad av fysisk och psykiskt stöd, brist på sällskap och motivation och svåra sociala rädslor. Miljön kunde utgöra ett hinder och den sociala miljön kunde upplevas som farlig och otrygg, vissa personer upplevde att de saknade självförtroende att delta i sociala aktiviteter. Aktiviteterna upplevs som alltför skrämmande att genomföra eller för svåra och i vissa fall utfördes sociala aktiviteter inte alls på grund av avsaknad av motivation. De resultat som kunde ses var att hundarna kunde bidra med att ge psykiskt och fysiskt stöd, sällskap och motivation och överkomma sociala rädslor. För personer med demens bidrar hundarna med att hjälpa personerna att socialisera sig med varandra. Hundar skulle kunna användas för att bidra med att öka *social justice* (social rättvisa) och *occupational justice* (aktivitetsrättvisa). Detta är när människan som social varelse får vara engagerad i sociala relationer (social rättvisa) samt att människan ses som en görande varelse (occupational justice) som har behov av delta i aktiviteter för att utvecklas och trivas. Stadnyk, Townsend och Wilcock (2010).

Fysiska aspekter

Innan personerna fick stöd av en vårdhund upplevdes dålig sömnkvalitet hos de med PTSD (13), hen vaknade ofta upp på natten och hade mardrömmar. Man kunde även se låg motivation till fysisk aktivitet och smärta hos personer som sitter i rullstol (12). Miljön kunde utgöra ett hinder

då personen kände sig otrygg eller var svårtillgänglig. Aktiviteterna kändes svåra att utföra eller det var brist på motivation. Aktiviteten kunde även kännas otrygg. Resultatet som kunde ses var att vårdhundar bidrog till en ökad motivation till fysisk aktivitet då personen hade sällskap vid promenader (9). Bättre sömnkvalitet sågs då hunden väckte personen vid mardrömmar och bidrog till en lugnande effekt (13). Personer i rullstol fick en minskad smärta i axlar och vrister och kunde ta sig fram i rullstol mer obehindrat (12). Kunde även se en ökad rörelseförmåga hos personer med demens då de gärna klappade hunden (2). De här effekterna på fysisk aktivitet talar för att användning av vårdhundar som en åtgärd vid exempelvis rehabilitering, också kan bidra till bättre hälsa och välbefinnande hos klienten, samt även ökad inlärnings- och prestationsförmåga, i linje med tidigare forskning om samband mellan fysisk aktivitet och hälsoaspekter (Brorsson, Lundgren, & Olsson, 2010).

Aktivitetsaspekter

Innan personen fick stöd av en hund hade personen svårigheter med att klara av skoluppgifter som att läsa på grund av beteendesvårigheter (1). Personer med demens visade låg interaktion med andra personer i aktiviteter (7). Personer som sitter i rullstol upplevde låg delaktighet i vardagens aktiviteter och i samhället på grund av smärta och fatigue (12). Det fanns även en låg delaktighet i aktiviteter hos personer med PTSD på grund av otrygghet och rädsla (13). Miljön kunde vara ett hinder för personer i rullstol på grund av otrygghet, rörigt, och att det var svårt att hantera rullstolen (12). Aktiviteterna var svåra att utföra vilket bidrog till låg delaktighet i aktiviteter i vardagen och ute i samhället.

Resultatet visar på att vårdhundarna bidrog till en ökad interaktion med andra deltagare i gruppaktiviteter hos personer med demens, denna grupp fick även en ökad delaktighet i aktiviteter i form av att klappa och borsta hunden samt att gå ut och gå med den (2, 7)

Barn med beteendestörningar upplevde ett ökat engagemang i aktiviteter såsom läsning då de fick läsa högt för hunden, de uttryckte även att detta var en aktivitet de uppskattade (1).

En ökad delaktighet i hemmet och ute i samhället var något som personer med PTSD och personer med ett långvarigt rullstols användande upplevde (12,13). Detta gjorde att självständigheten ökade då vårdhunden bidrog till att tryggheten ökade och att rullstolsanvändare kunde hantera rullstolen bättre samt ta sig fram bättre i miljön (12). Det tar tid för människor att lära sig nya beteenden, tankar, känslor och vanor för att förändra utförandekapaciteten. En förutsättning för att skapa nya rutiner är stödjande miljöer, anpassad aktivitet och upprepa nya vanor och rutiner regelbundet (Kielhofner, 2012c) hundar kan i detta fall vara ett utmärkt

hjälpmedel för personer att skapa nya vanor, återuppta förlorade aktiviteter eller bli mer självständiga och delaktiga i aktiviteter.

Kielhofner (2012d) belyser att en effekt av funktionsnedsättning kan vara upplevelsen av glädje och tillfredsställelse i aktiviteter kan minska lusten till aktivitet speciellt för personer med förvärvad funktionsnedsättning, eller psykiska sjukdomar men även för de som föds med funktionshinder kan uppleva att det inte känns lönt att engagera sig i intressen då mödan för ansträngningen inte känns värd. Fysiska anpassningar av aktivitet eller aktivitetsutförandet är då nödvändiga för att personen ska kunna utföra aktiviteten och kan påverka viljan och lusten till att utföra aktiviteter trots tidigare eventuella smärtor, rädslor eller hinder.

Arbetsterapeuter arbetar inom området aktivitet och är experter på att finna lösningar till att stödja klienter att nå sina mål och önskningar att utföra och återfå aktiviteter, det är i de arbetet som hundar i arbetsterapeutisk intervention kan spela en stor roll i för människor som önskar bli mer delaktiga i aktiviteter. Ett exempel där hundar verkade för att ge motivation och glädje för fysisk aktivitet är artikel (9) där personer med diabetes upplevde att de fick en bra anledning till att gå promenader när de hade sällskap av hunden. Fenomenet kan appliceras i beskrivningen för *viljekraft* av Kielhofner (2012d) och handlar om individens upplevelse av intresse och glädje vilket påverkar hur personens upplever sitt görande som mer eller mindre stimulerande och värdefullt.

Diskussion av vald metod

Avsikten med denna litteraturstudie var att få fram vetenskapliga fakta på hur användandet av vårdhundar inom arbetsterapi kan främja aktivitet och delaktighet. Vid sökningen av artiklar framkom det att artiklar utifrån ett arbetsterapeutiskt perspektiv i användandet av vårdhund var få vilket gjorde att sökningen blev utifrån aktivitet och delaktighet med vårdhund. Artiklar från flera ämnesområden används med ett brett urval där en spridning mellan kön och ålder ingår, detta för att öka tillförlitligheten i studien (Kristensson, 2014). Inledningsvis i studien diskuterades om författarna skulle vända sig till en viss målgrupp eller diagnos i urvalet, detta gjordes inte då författarna tyckte det var irrelevant utan istället ville ha ett brett resultat utifrån flera ämnesområden. Diskussion kring ålder fanns också där beslutet blev att använda sig av alla åldersgrupper.

Artiklar från olika delar av världen användes då författarna var intresserade av att veta hur hund används för att främja aktivitet och delaktighet. Tillförlitligheten upplevde författarna hade varit svag om artiklar från ett visst område/land bara hade inkluderats i studien vilket kunde ha medfört att teman sett annorlunda ut vilket gjort att även resultat blivit annorlunda. I studien finns en svensk artikel inkluderad vilket gör att överförbarheten inte är så stark utifrån ett svenskt perspektiv.

Författarna använde sig av både kvalitativa och kvantitativa artiklar för att öka tillförlitligheten i studien där resultatet redovisas i löpande text. Metoderna som användes i de inkluderade artiklarna var både observation och intervjustudie vilket kan ses som en styrka i resultatet.

Då författarna ville ha den senaste litteraturen användes artiklar som är publicerade från år 2010 och framåt. Att ta i beaktande är att litteratur finns innan år 2010 och hade möjligtvis ändrat resultatet. Tidigare interventioner visar på en minskad oro och en ökad socialisering hos personer med demens som deltar i interventioner (Richeson, 2003). Tidigare studier visar även på personer som har en funktionsnedsättning och sitter i rullstol upplever en större självständighet i vardagen då hunden kan utföra uppgifter som personen annars hade behövt hjälp med (Rintala, Sachs-Ericsson & Hart, 2002). Detta visar på att vårt resultat är i linje med tidigare studier.

Ett alternativ till litteraturstudien kunde ha varit att göra en intervjustudie med arbetsterapeuter som använder sig av vårdhund och då få ett djupare perspektiv på användningen av vårdhundar inom arbetsterapi i Sverige. Nackdelen med att använda en intervjustudie som metod är att det idag inte finns många arbetsterapeuter i Sverige som använder sig av vårdhundar samt att det inte gått i linje med studiens syfte då vi ville kartlägga den evidens som finns inom området idag.

En riktad innehållsanalys hade kunnat användas men då författarna ville vara öppna vid analys av artiklarna och finna teman och kategorier utifrån den forskning som finns tillgänglig och inte ha förutbestämda teman innan artiklar lästes så valde författarna en manifest innehållsanalys.

Slutsats och kliniska implikationer

Resultat som framkom ur den aktuella studien visar på att hundar kan användas i ett arbetsterapeutiskt syfte för att främja aktivitet och delaktighet inom rehabilitering för en bred målgrupp av klienter. Hundar bidrar till att ge motivation och trygghet i aktivitetsutförandet av vardagens aktiviteter, och öppnar upp för samtal vilket i sin tur leder fram till ökad social delaktighet och engagemang i sociala aktiviteter. Hundar ger även rutin och struktur vilket bidrar till att aktiviteterna bibehålls över längre sikt och kan tillföra struktur och nya hållbara vanor i personens liv. Vi kan utifrån resultatet i den aktuella studien se att hundar både ger glädje, motivation och trygghet i grupp såväl som på en individnivå vilket stärker att hundar har stor potential vid arbetsterapeutisk intervention för flera målgrupper såsom personer med PTSD, demens och barn med känslö- och beteendemässiga svårigheter med olika syften som mål. Vidare finns behov av fler och större kvalitativa studier och framförallt randomiserade kontrollerade studier med arbetsterapeutisk teori och arbetsterapeutiska bedömningsinstrument för att mäta effekterna och för att stärka evidensen av hundar inom arbetsterapi.

Referenser

Artiklar i fetstil är de som ingår i uppsatsens Resultat.

Bassette, L., & Taber-Doughty, T. (2013). The effects of a dog reading visitation program on academic engagement behavior in three elementary students with emotional and behavioral disabilities: A single case design. *Child & Youth Care Forum*, 42(3), 239–256. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s10566-013-9197-y>

Brorsson, S., Lundgren, L., & Olsson, C. (2010). Ett fysiologiskt perspektiv på fysisk aktivitet och hälsa. I Hallberg, L., R-M (Red.), *Hälsa och livsstil forskning & praktiska tillämpningar*. (s. 87-105). Lund: Studentlitteratur.

Centre for evidence-based medicine. (2016). Oxford centre for evidence-based medicine-levels of evidence. Hämtad 2020-04-01 från: <https://www.cebm.net/2016/05/ocebmllevels-of-evidence/>

Christiansen, C.H., & Townsend, E.A. (2010). *Introduction to occupation the art and science of living*. (2nd ed.) New Jersey: Pearson education.

Cipriani, J., Cooper, M., DiGiovanni, N. M., Litchkofski, A., Nichols, A. L., & Ramsey, A. (2013). Dog-assisted therapy for residents of long-term care facilities: An evidence-based review with implications for occupational therapy. *Physical & Occupational Therapy in Geriatrics*, 31(3), 214–240. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.3109/02703181.2013.816404>.

Dahlborg-Lyckhage, E. (2017). Att analysera berättelser (narrativer). I Friberg (Red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (s. 171-181). Lund: Studentlitteratur.

Erlandsson, L.K., Persson, D. (2014). *ValMO-modellen ett redskap för aktivitetsbaserad arbetsterapi*. Lund: Studentlitteratur.

Friberg, F. (red.) (2017). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.

Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, P. S., Chung, S. Y., & McCune, S. (2015). Evaluation of a Pet-Assisted Living Intervention for Improving Functional Status in Assisted Living Residents With Mild to Moderate Cognitive Impairment: A Pilot Study. *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias*, 30(3), 276–289. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/1533317514545477>

Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, S., Cheon, J., Han, N., Kim, H. J., McAtee, S., & Gee, N. R. (2019). Relationship of behavioral interactions during an animal-assisted intervention in assisted living to health-related outcomes. *Anthrozoos*, 32(2), 221–238. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/08927936.2019.1569905>.

Harvey, A.S., Pentland, W. (2010). What do people do? I Christiansen & Townsend (Red.) *Introduction to occupation: the art and science of living*. (2nd ed.). (s.101-130). New Jersey:Pearson education.

Herlache- Pretzer, E., Winkle, Y.M., Casatari, R., Kolanowski, A., Londry, A., & Dawson, R. (2017). The impact of service dogs on engagement in occupation among females with mobility impairments: A qualitative descriptive study. *Int J Environ Res Public Health*, 14(6), 604. doi: 10.3390/ijerph14060649.

Håkansson, M. (2009). Västra Götalandsregionen. Djurens betydelse för människornas hälsa. Hämtad 2020-01-31 från: https://www.halsansnatur.se/images/media/djurens_betydelse.pdf

Höök, I. (2010). *Hund för hälsa - Vårdhundens ABC*. Stockholm: Utomhuset Hälsohuset Förlag.

Isaacson, M. (2013). The training and use of service dogs in occupational therapy education. *The Open Journal of Occupational Therapy*, 1(2). <https://doi.org/10.15453/2168-6408.1023>

Kielhofner, G. (2012a). Introduktion till model of human occupation (MOHO). I Kielhofner, G (Red.), *Model of human human occupation: teori och tillämpning*. (C. Falk, K. Falk & H. Stedman, Övers.). (s. 7-12). Lund: Studentlitteratur.

Kielhofner, G. (2012b). Dimensioner av görande. I Kielhofner, G (Red.), *Model of human occupation: teori och tillämpning*. (C. Falk, K. Falk & H. Stedman, Övers.). (s.101-108). Lund: Studentlitteratur.

Kielhofner, G. (2012c). Den mänskliga aktivitetens dynamik. I Kielhofner, G (Red.), *Model of human occupation: teori och tillämpning*. (C. Falk, K. Falk & H. Stedman, Övers.). (s.27-33). Lund: Studentlitteratur.

Kielhofner, G. (2012d). Viljekraft. I Kielhofner, G (Red.), *Model of human occupation: teori och tillämpning*. (C. Falk, K. Falk & H. Stedman, Övers.). (s.35-51). Lund: Studentlitteratur.

Koukourikos., Georgopoulou., Kourkouta, & Tsaloglidou. (2019). Benefits of Animal Assisted Therapy in Mental Health. *International Journal of Caring Sciences*, 12(3), 1898–1905.

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap* (första upplagan). Stockholm: Natur & kultur.

Kårefjård, A., & Nordgren, L. (2019). Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 26(6), 433–440. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/11038128.2018.1467486>.

Law, M., Cooper, B., Strong, S., Stewart, D., Rigby, P. & Letts, L. (1996). The person-environment-occupation model: A transactive approach to occupational performance. *Canadian Journal of Occupational Therapy*. 63(1):9-23.

Lessard, G., Vincent, C., Gagnon, D. H., Belleville, G., Auger, É., Lavoie, V., Besemann, M., Champagne, N., Dumont, F., & Béland, E. (2018). Psychiatric service dogs as a tertiary prevention modality for veterans living with post-traumatic stress disorder. *Mental Health & Prevention*, 10, 42–49. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.mhp.2018.01.002>.

Lundman, B., Hällgren-Graneheim, U. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I Granskär & Höglund-Nielsen (Red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård* (s. 187-201). Lund: Studentlitteratur.

McLaughlin, K., & Hamilton, A. L. (2019). Exploring the influence of service dogs on participation in daily occupations by veterans with PTSD: A pilot study. *Australian Occupational Therapy Journal*, 66(5), 648–655. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/1440-1630.12606>

Muckle, J., & Lasikiewicz, N. (2017). An exploration of the benefits of animal-assisted activities in undergraduate students in Singapore. *Asian Journal of Social Psychology*, 20(2), 75–84. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1111/ajsp.12166>

Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M.-J., & Ihlebæk, C. (2019). Engagement in elderly persons with dementia attending animal-assisted group activity. *Dementia (London, England)*, 18(1), 245–261. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/1471301216667320>

Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders, S. M., Patil, G., & Ihlebæk, C. (2016). Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: a cluster randomized controlled trial. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 31(12), 1312–1321. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1002/gps.4436>

Peel E, Douglas M, Parry O, Lawton J, Peel, E., Douglas, M., Parry, O., & Lawton, J. (2010). Type 2 diabetes and dog walking: patients' longitudinal perspectives about implementing and sustaining physical activity. *British Journal of General Practice*, 60(577), 570–577. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.3399/bjgp10X515061>.

Pérez-Sáez, E., Pérez-Redondo, E., & González-Ingelmo, E. (2020). Effects of dog-assisted therapy on social behaviors and emotional expressions: A single-case experimental design in 3 people with dementia. *Journal of Geriatric Psychiatry & Neurology*, 33(2), 109–119. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/0891988719868306>.

Richeson, N. E. (2003). Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia. *American Journal of Alzheimer's Disease And Other Dementias*, 18(6), 353-358. doi:10.1177/153331750301800610

Rintala, D., Sachs-Ericsson, N., Hart, K.A. (2002). The effects of service dogs on the lives of persons with mobility impairments: A pre-post study design. *SCI Psychosocial Process* 18(4): 236-249. (14p).

Socialstyrelsen (2019). Vårdhund för personer i särskilt boende. Hämtad 2020-02-10 från: <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/metodguiden/vardhund-for-personer-i-sarskilt-boende/>

Stadnyk, L. R., Townsend, A. E., & Wilcock, A. A. (2010). Occupational Justice. I Christiansen, C. & Townsend, E (Ed.), *Introduction to occupation, The art and science of living* (2. ed., s. 329-358). New Jersey: Pearson Education, inc.

Strong, S., Rigby, P., Stewart, D., Law, M., Letts, L., & Cooper, B. (1999). Application of the person- environment- occupation model: A practical tool. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 66(3), 122-133.

Svenska Kennelklubben (2014). Hämtad 2020-02-26 från: <https://www.skk.se/sv/hundagande/fokus-pa/assistanshundar/vad-ar-en-assistanshund/servicehundar/>

Svenska Terapihundskolan (2018a). Hämtad 2020-02-07 från: <https://terapihundskolan.se/terapihund-vardhund-hundassisterad-terapi/>

Svenska Terapihundskolan (2018b). Hämtad 2020-02-07 från: <https://terapihundskolan.se/besokshund-djurassisterad-aktivitet/>

Svenska Terapihundskolan (2018c). Hämtad 2020-02-07 från: <https://terapihundskolan.se/skolhund-hundassisterad-pedagogik>

Thompkins, A. M., Adkins, S. J., Leopard, M., Spencer, C., Bentley, D., Bolden, L., Jagielski, C. H., Richardson, E., Goodman, A. M., & Schwebel, D. C. (2019). Dogs as an

adjunct to therapy: Effects of animal-assisted therapy on rehabilitation following spinal cord injury. *Anthrozoos*, 32(5), 679.

Ulvnäs-Moberg, K. (2000). *Vårdfokus tidning för vårdförbundet*. Hämtad 2020-05-18 från: <https://www.vardfokus.se/tidningen/2000/nr-7-2000-8/oxytocin/>

Vincent, C., Gagnon, H. D., & Dumont, F. (2019). Pain, fatigue, function and participation among long-term manual wheelchair users partnered with a mobility service dog. *Disability and Rehabilitation: Assistive Thechnology*, 14(2), 99-108. doi:10.1080/17483107.2017.1401127.

Vincent, C., Poissant, L., Gagnon, D. H., & Corriveau, H. (2016). Consensus building for the development of guidelines for recommending mobility service dogs for people with motor impairments. *Technology & Disability*, 28(3), 67–77. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.3233/TAD-160445>

Yarborough, B. J. H., Stumbo, S. P., Yarborough, M. T., Owen-Smith, A., & Green, C. A. (2018). Benefits and challenges of using service dogs for veterans with posttraumatic stress disorder. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 41(2), 118–124. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1037/prj0000294>

Bilaga 1 Artikelsökning (1)

Databas Cinahl	Sökord	Antal träffar	Lästa abstrakt	Lästa i fulltext	Granskade	Inkluderade i resultatet
#1	"dog therapy" or "canine therapy" or "animal therapy" or "pet therapy" or "animal-assisted therapy" or "animal intervention" or "pet intervention" or "animal assisted" or "pet assisted" or "dog assisted"	1683				
#2	activity or occupation or participation	516,074				
#3	1 and 2	173				
#4	Begränsningar 2010–2020 Academic journal English	137	65	29	24	9

Databas PubMed	Sökord	Antal träffar	Lästa abstrakt	Lästa i fulltext	Granskade	Inkluderade i resultatet
#1	"dog therapy" or "canine therapy" or "animal therapy" or "pet therapy" or "animal-assisted therapy" or "animal intervention" or "pet intervention" or "animal assisted" or "pet assisted" or "dog assisted"	932				
#2	activity or occupation or participation	156781				
#3	1 and 2	133				
#4	begränsningar 10 years English	100	27	19	15	2

Databas Psycinfo	Sökord	Antal träffar	Lästa abstrakt	Lästa i fulltext	Granskade	Inkluderade i resultatet
#1	"dog therapy" or "canine therapy" or "animal therapy" or "pet therapy" or "animal-assisted therapy" or "animal intervention" or "pet intervention" or "animal assisted" or "pet assisted" or "dog assisted"	1217				
#2	activity or occupation or participation	596 515				
#3	1–2	305				
#4	Limits: 2010–2020, academic journal, english	148	55	28	10	2

Bilaga 2 Artikelgranskning (2)

#	Artikel	Land	Syfte	Metod och design	Urval	undersöknings- variabler	resultat	Evidensn ivå. Centre for evidence -based medicine (2016).
1	Bassette, L., & Taber-Doughty, T. (2013). The effects of a dog reading visitation program on academic engagement behavior in three elementary students with emotional and behavioral disabilities. A single case design.	USA	Syftet med studien är att utvärdera effekterna av ett besöksprogram av en hund vid läsning hos barn med emotionella och beteendestörni ngar.	Single case. Kvantitati v design.	N=3 student er	Barnet fick välja en bok att läsa högt ur. Antingen för sig själv eller till en hund.	När barnet läste högt för en hund förbättrad es beteendet och höll i sig över tid.	5

	<i>Child & Youth Care Forum</i>							
2	Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, S., Cheon, J., Han, N., Kim, H. J., McAtee, S., & Gee, N. R. (2019). Relationship of behavioral interactions during an animal-assisted intervention in assisted living to health-related outcomes. <i>Anthrozoos</i> , 32(2), 221–238.	USA	Syftet var att undersöka hur specifika aktiviteter som titta på, prata med, klappa, ge godbitar till, kamma hunden och gå med hunden visade någon förändring av minskad depression och ökning av fysisk aktivitet under en 12 veckors period.	Longitudinell metod. Observationsstudie. Sekundär dataanalys. Kvantitativ studie.	N=22 kvinnor 72% män 28%	4–9 deltagare deltog vid varje intervention som varade mellan 60-90 minuter. Inspelning skedde där man såg till deltagarens beteende vid interaktion med hunden.	Signifikant minskad depression hos deltagare samt vid interaktion med hunden. Förbättrad ADL förmåga vid promenader med hunden.	3
3	Herlache- Pretzer, E., Winkle, Y.M., Casatari, R., Kolanowski, A., Londry, A., & Dawson, R. (2017). The impact of service dogs on engagement in occupation among females with mobility impairments: A qualitative descriptive study. <i>Int J Environ Res Public Health</i> , 14(6),	USA	Syftet är att undersöka hur servicehund påverkar engagemang i aktiviteter samt hur den kan användas som hjälpmedel bland personer som har problem med gång och balansen.	Kvalitativ beskrivande forskningsdesign med intervjuer.	N=4, kvinnor	Semistrukturerad intervju över telefon med 3 huvudfrågor. Intervjuerna transkriberades sedan för dataanalys.	Deltagarna upplevde en ökad självständighet i dagliga aktiviteter samt en ökad social delaktighet.	4
4	Kårefjärd, A., & Nordgren, L. (2019). Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia. <i>Scandinavian Journal of Occupational Therapy</i> , 26(6), 433–440.	Sverige	Syftet är att undersöka effekterna av hundassisterad intervention på ett boende för dementa.	One-group, kvantitativ studie. Intervju med vårdpersonal.	N=66 vid tre olika demensboenden.	Livskvalitén mättes med QUALID (Quality of Life in Late-Stage Dementia scale) före och efter interventionen. En strukturerad intervju där personalen på boendet som känner patienten väl gjorde bedömningen.	Djurassisterad intervention har positiv effekt på QOL samt minskade depressiva symptom. Även minskade tecken på sorg.	3
5	Lessard, G., Vincent, C.,	Kanada	Syftet är att undersöka	Fallstudie med	N=10, män	Första intervjun kodades av 2	Minskad mediciner	4

	Gagnon, D. H., Belleville, G., Auger, É., Lavoie, V., Besemann, M., Champagne, N., Dumont, F., & Béland, E. (2018). Psychiatric service dogs as a tertiary prevention modality for veterans living with post-traumatic stress disorder. <i>Mental Health and Prevention, 10</i> , 42–49.		användbarheten av psykiatriska servicehundar som tertiärt förebyggande hos veteraner som använd hunden mellan 2–4 år som ett hjälpmedel för PTSD.	servicehund inom psykiatri. Semistrukturerad intervju över telefon där man spelade in intervjun och sedan transkriberade den. Tematisk kvalitetsanalys.	90%	personer som sedan jämfördes sinsemellan. Vid resterande intervjuer användes QDA Miner Lite Version 5.	ing, ökad socialisering och deltaga i familjeaktiviteter. Humöret förbättras och minskat symptom av hyperaktivitet.	
6	Muckle, J., & Lasikiewicz, N. (2017). An exploration of the benefits of animal-assisted activities in undergraduate students in Singapore. <i>Asian Journal of Social Psychology, 20</i> (2), 75–84.	Singapor	Att undersöka de psykologiska och fysiologiska fördelarna med att använda AAA hos studenter.	Fall kontroll studie. Kvantitativ.	N=62 N=22 studenter från två universitet.	Animal Attitudes Scale (AAS). Perceived Stress Scale (PSS). State Trait Anxiety Inventory (STAI). The State Self Esteem Scale (SSES). Kontrollgruppen fick sitta och läsa tyst medans interventionsgruppen interagera med en hund.	Interventionsgruppen visade på positiv effekt på både den psykologiska som den fysiologiska stressen. Minskad oro och ett ökat välbefinnande.	3
7	Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M.-J., & Ihlebæk, C. (2019). Engagement in elderly persons with dementia attending animal-assisted group activity. <i>Dementia (14713012)</i> , 18(1), 245–261.	Storbritannien	Huvudsyftet var att undersöka beteendet hos en grupp med diagnosen demens på ett vårdboende vid interaktion med hundassisterade aktiviteter samt hos de som bodde hemma och besökte ett dagcenter. Andra syftet var att se om det var någon skillnad mellan dessa.	RCT-studie. Kvantitativ design.	N=21 på ett vårdhem. n=28 som bodde hemma och besökte ett dagcenter.	QOL. Deltagarna interagerar med en hund och deras vårdare 30 minuter 2 ggr i veckan i tolv veckor. Videospelning skedde 2 ggr en i början och en i slutet av interventionen. Grupperna var mellan 3–7 deltagare. MMSE användes när en demensdiagnos inte var fastställd Clinical Dementia Rating Scale(CDR).	Resultatet visar på en signifikant skillnad på sömn, kommunikation, skritt, leende hos grupperna där de som bodde på ett boende var mindre delaktiga.	2
8	Olsen, C., Pedersen, I.,	Norge	Syftet med studien var att	En kluster RCT-	N=58. 28	Cornell Scale for Depression in	Depression	2

	Bergland, A., Enders, S. M., Patil, G., & Ihlebæk, C. (2016). Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: a cluster randomized controlled trial. <i>International Journal of Geriatric Psychiatry, 31</i> (12), 1312–1321.		undersöka möjliga effekter på depression, agitation samt livskvaliteten hos personer med en demensdiagnos eller kognitiv svikt vid användandet av djurassisterade aktiviteter samt en uppföljningsstudie.	studie under 12 veckor med en uppföljning efter 3 månader. Kvantitativ design.	deltagare i interventionsgruppen och 30 deltagare i kontrollgruppen.	Dementia (CSDD). Brief Agitation Rating Scale (BARS). Quality of Life in Late stage Dementia (QUALID). Clinical Dementia Rating Scale (CDR). Grupperna bestod av 3–6 deltagare och interventionen varade 30 minuter varje gång 2 ggr i veckan under 12 veckor. Aktiviteter som ingick var klappa hunden, mata den, kasta leksak till den.	minskade signifikant i interventionsgruppen jämfört med kontrollgruppen och då framförallt hos de med svår demens. Kunde även se en förbättring på livskvaliteten hos de med svår demens.	
9	Peel E, Douglas M, Parry O, Lawton J, Peel, E., Douglas, M., Parry, O., & Lawton, J. (2010). Type 2 diabetes and dog walking: patients' longitudinal perspectives about implementing and sustaining physical activity. <i>British Journal of General Practice, 60</i> (577), 570–577.	Storbritannien	Studera typ 2 diabetespatienters samtal om att genomföra och upprätthålla fysisk aktivitet.	Longitudinell kvalitativ studie med upprepade djupintervjuer under 4 års tid där de 3 första intervjuerna skedde under första året. Sista intervjun skedde fjärde året.	N=20.	Intervjuerna varade mellan 1–3 timmar varje gång och gjordes hemma hos deltagaren. Varje intervju spelades in och sedan transkriberades.	Resultatet visar på att gå ut och gå med en hund vara en hållbar träningsform som innebär rutiner och träffa andra. Andra träningsformer bibehålls inte det fjärde året.	3
10	Pérez-Sáez, E., Pérez-Redondo, E., & González-Ingelmo, E. (2020). Effects of dog-assisted therapy on social behaviors and emotional expressions: A single-case experimental design in 3 people with dementia. <i>Journal of Geriatric</i>	Spanien	Att utvärdera effekten av DAT för sociala och känslomässiga beteenden och upplevelsen av aktiviteten hos tre personer med demens	Fallstudie med experimentell design. Kvantitativ design.	N=3	Förekomsten av socialt beteende och en bedömning av känslouttryck och upplevelser socialt och sociala. Instrument som användes i studien var Social behavior observation checklist som kodar fem sociala beteenden. Observed emotion rating scale som utvärderar känslomässiga	DAT-sessionerna ökade sociala beteenden, och hade en betydande inverkan på känslomässiga uttryck såsom glädje. Sessionerna ledde	4

	<i>Psychiatry & Neurology</i> , 33(2), 109–119.					tillstånd genom att bedöma frekvensen av fem primära känslor. Nonpharmacological therapy experience scale Detta instrument kvantifierar upplevelsen under någon terapi eller aktivitet genom att mäta dess omedelbara affektiva och sociala effekt	också till bättre upplevelse med högre deltagande glädje och relation till de andra	
11	Thompkins, A. M., Adkins, S. J., Leopard, M., Spencer, C., Bentley, D., Bolden, L., Jagielski, C. H., Richardson, E., Goodman, A. M., & Schwebel, D. C. (2019). Dogs as an adjunct to therapy: Effects of animal-assisted therapy on rehabilitation following spinal cord injury. <i>Anthrozoos</i> , 32(5), 679–690.	USA	Hur effektiv arbetsterapeutisk rehabilitering med hjälp av AAT är för personer med ryggmärgsskada	Kvantitativ RCT-studie	N=31	Deltagarna genomförde vid varje session en skattning av the positive and negative affect schedule (PANS) och numerical rating scale (NRS). Vid den andra sessionen fick deltagarna ta ett salivprov för att mäta kortisol nivåerna. Vid början av studien och vid studiens slut genomförde deltagarna the brief inventory	Resultatet visade på en liten inverkan på att minska patienternas negativa upplevelse av rehabiliteringen. Resultatet i de båda grupperna visade på noll skillnad i smärta och stress.	2
12	Vincent, C., Gagnon, H. D., & Dumont, F. (2019). Pain, fatigue, function and participation among long-term manual wheelchair users partnered with a mobility service dog. <i>Disability and Rehabilitation: Assistive Technology</i> , 14(2), 99-108.	Frankrike	Att bedöma effekterna av en mobilitetshund på smärta, trötthet, rullstolsrelaterade funktionella uppgifter, deltagande och tillfredsställelse bland manuella rullstolsanvändare	Longitudinell studie. Kvalitativ design.	N=23	<i>The wheelchair user's shoulder pain index</i> användes för att mäta axel och handledssmärta. <i>A rate of perceived exertion</i> användes för att mäta intensiteten av ansträngning för att kvantifiera upplevd trötthet i slutet av varje dag. <i>SF-36</i> användes för att mäta trötthet. <i>Wheelchair skill test</i> och <i>WST questionnaire</i> användes vid mätning av rullstolsköringen. <i>The jamar dynamometer</i>	Stor minskning på axel och handledssmärta samt trötthet framkom. Personerna gjorde stora framsteg i att köra rullstolen på svåra ytor, över trösklar och slutningar. Personerna uppgav att deras delaktighet	3

						användes för att mäta handgreppstyrka. Canadian occupational performance measure användes för att fånga personens personliga mål i användandet av MSD i aktiviteter rörande egenvård, fritid och produktivitet	et i vardagen öka. MSD förbättrade även långsiktig självförtroendet och psykosociala faktorer	
13	Yarborough, B. J. H., Stumbo, S. P., Yarborough, M. T., Owen-Smith, A., & Green, C. A. (2018). Benefits and challenges of using service dogs for veterans with posttraumatic stress disorder. <i>Psychiatric Rehabilitation Journal</i> , 41(2), 118–124.	USA	Att dokumentera fördelarna och utmaningar som veteraner med PTSD upplevt med servicehundar	Kvalitativ Empirisk intervjustudie	N=41	Semistrukturerade intervjuer med veteraner som antingen redan hade en servicehund eller skulle få under studiens gång. Även deras vårdgivare intervjuades	Servicehundarna hjälpte veteranerna att få en bättre sömnkvalitet. Bryta uppmärksamheten vid besvärande tankar och känslor. Förbättrade känslomässiga kontakter med andra, ökat socialt deltagande ökad gemenskap och delaktighet i fysiska aktiviteter. Nackdelar är att hunden behöver vara utbildad, veteranen behöver anpassa sitt liv för att ha en servicehund	3

